

**MÀSTER UNIVERSITARI D'ADVOCACIA I PROCURA
(UPF-BSM | ICAB | ICPB)
Setzena edició
Curs 2025/26**

COMPLIANCE PENAL: FONAMENTS DE LA PREVENCIÓ A L'EMPRESA

Trimestre: 1r

Crèdits: 4 ECTS

Tipologia: optativa

Llengua de docència: castellà (grup 1); català (grup 2)

Coordinadora de l'assignatura: Raquel Montaner Fernández. Professora Agregada de Dret Penal Univ. Pompeu Fabra

Dades de contacte: raquel.montaner@upf.edu. Despatx 40.214 Edifici Roger de Llúria. UPF

Professors/es:

- **CAELLAS, Mónica:** Advocada. Sòcia CAELLAS Abogados Penalistas.
- **CARLOS DE OLIVEIRA, Ana Carolina:** Doctora en Dret. Chief Compliance Officer a VENG.
- **DE LA CRUZ, Olga:** Advocada i sòcia a Farriols & De la Cruz, Abogados. Professora Associada de Dret penal UPF.
- **FORTUNY, Miquel:** Advocat i Soci Director de Fortuny Legal
- **MONTANER, Raquel:** Doctora en Dret. Professora Agregada de Dret penal de la UPF. Consultora a GLOSAS Defensa Penal.
- **NÚÑEZ, Anna:** Advocada Sòcia. Directora del Departament de Compliance a Molins, Defensa Penal

1. PRESENTACIÓ I OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

Aquesta assignatura persegueix donar a conèixer les característiques principals del compliment normatiu o *compliance* en el marc de la criminalitat d'empresa, a propòsit d'algunes modalitats delictives que es poden cometre a partir de l'activitat empresarial i que també poden generar responsabilitat penal de la persona jurídica.

En aquesta mesura, i després d'assenyar els conceptes bàsics en matèria de *compliance* i criminal *compliance*, es persegueix ensenyar als i les estudiants quins són els requisits fonamentals d'un adequat model de *compliance*. L'enfocament d'aquesta assignatura és eminentment jurídic-penal i aposta per la combinació entre classes teòriques i pràctiques.

Per revisar els resultats d'aprenentatge de la matèria en què s'inscriu l'assignatura (Matèria 5: Dret Penal) veure l'annex situat al final d'aquest pla docent.

2. PLA D'APRENTATGE DE L'ASSIGNATURA

a) Continguts, programació i professorat

1. Introducció: Prevenció del delictes a l'empresa i compliance: conceptes generals
2. Responsabilitat penal de les persones jurídiques: Part general. Models d'atribució de responsabilitat penal a la persona jurídica en l'ordenament espanyol.
3. Prevenció del delictes a l'empresa i compliance: l'òrgan de compliment i la figura del compliance officer: funcions i responsabilitats.
4. Responsabilitat penal de les persones jurídiques: Part general: exempció i atenuació de la responsabilitat de la persona jurídica
5. Part especial: Compliance i consumidors
6. Part especial: Compliance i salut pública
7. Part especial: Compliance i corrupció: sector públic
8. Part especial: Compliance i estafes (I)
9. Part especial: Compliance i estafes (II)
10. Part especial: Compliance i corrupció: sector privat
11. Part especial: Compliance i blanqueig de capitals
12. Defensa processal de la persona jurídica.

Sessió	Dia i hora		Docent
	G1 (castellà)	G2 (català)	
1 ^a	19/09/25 14:30-16:30	19/09/25 16:30-18:30	R. Montaner
2 ^a	29/09/25 16:30-18:30	29/09/25 18:30-20:30	R. Montaner
3 ^a	06/10/25 16:30-18:30	06/10/25 18:30-20:30	R. Montaner

4 ^a	13/10/25 14:30-16:30	13/10/25 16:30-18:30	R. Montaner
5 ^a	20/10/25 14:30-16:30	20/10/25 16:30-18:30	A. Núñez
6 ^a	27/10/25 14:30-16:30	27/10/25 16:30-18:30	R. Montaner
7 ^a	03/11/25 14:30-16:30	03/11/25 16:30-18:30	M. Fortuny
8 ^a	07/11/25 14:30-16:30	07/11/25 16:30-18:30	O. de la Cruz
9 ^a	12/11/25 14:30-16:30	12/11/25 16:30-18:30	O. De la Cruz
10 ^a	19/11/25 14:30-16:30	19/11/25 16:30-18:30	M. Fortuny
11 ^a	25/11/25 14:30-16:30	25/11/25 16:30-18:30	A. C. Carlos de Oliveira
12 ^a	27/11/2025 14:30-16:30	27/11/2025 16:30-18:30	M. Caellas

b) Hores de dedicació: 100 hores incloent sessions i feina de l'alumne

c) Avaluació

Metodologia: Les classes combinen la teoria i la pràctica del *compliance*. A més de la presentació/diapositives que els/les professors/es puguin proporcionar, també es posarà a disposició dels/les estudiants lectures complementàries i específiques per cada sessió. Així mateix, en algunes sessions –especialment les dedicades a qüestions de la part especial del *compliance*- es resoldran casos pràctics basats en la matèria d'estudi.

Avaluació: A més de tenir en compte la participació activa a les classes, l'avaluació d'aquesta assignatura consistirà en la **realització d'un examen final que consistirà en la resolució guiada d'un supòsit pràctic** sobre alguna problemàtica relacionada amb el contingut de l'assignatura. En aquesta mesura, i sobre la base d'uns fets hipotètics, el /la estudiant haurà de respondre de manera breu a les quatre preguntes que es formulin sobre el supòsit pràctic. Per la realització d'aquest examen no es podrà disposar ni del Codi penal ni d'apunts o qualsevol altre material.

La data prevista per l'examen final és el dia **15/12/2025**.

3. TEXTOS LEGALS I BIBLIOGRAFIA RECOMANATS

Sens perjudici de les recomanacions bibliogràfiques que facin els docents de cada sessió, es recomana de forma general per tota l'assignatura la següent bibliografia:

CARLOS DE OLIVEIRA, A. C. (2023), *Deberes de colaboración en el blanqueo de capitales. Contexto*

normativo, fundamentos y límites, Barcelona.

CIGÜELA SOLA, J. (2015), *La culpabilidad colectiva en el Derecho penal. Crítica y propuesta de una responsabilidad estructural en la empresa*.

CIGÜELA SOLA, J. (2019), "Compliance más allá de la Ciencia Penal", *InDret* nº 4, 2019 <https://www.raco.cat/index.php/InDret/article/view/364392/458728>

DE LA MATA BARRANCO, N. J. /DOPICO GÓMEZ-ALLER, J./LASCURAÍN SÁNCHEZ, J. A./ NIETO MARTÍN, A., (2024) *Derecho penal económico y de la empresa*, 2ª ed., Madrid.

DEMETRIO CRESPO, E. (DIR.)/ CUERDA MARTÍN, M./GARCÍA DE LA TORRE, F. (COORDS.) (2020), *Derecho penal económico y teoría del delito*.

DOPICO GÓMEZ-ALLER, J. (2012), "Presupuestos básicos de la responsabilidad penal de Compliance Officer y otros garantes en la empresa", *Actualidad Jurídica Aranzadi*, núm. 843/2012.

GÓMEZ COLOMER, J. L. (DIR.)/ MADRID BOQUÍN, C. M. (COORD.), *Tratado sobre compliance penal. Responsabilidad penal de las personas jurídicas y Modelos de Organización y Gestión*, 2019.

FERNÁNDEZ TERUELO, J. G. (2018), "RESPONSABILIDAD PENAL DE LAS PERSONAS JURÍDICAS: REQUISITOS COMUNES A LOS CRITERIOS DE TRANSFERENCIA O CONEXIÓN O DOBLE VÍA DE IMPUTACIÓN [ART. 31 BIS 1. APARTADOS A) Y B)", en MATA LLÍN EVANGELIO, A., *Compliance y prevención del delito de corrupción*, pp. 43-54.

KUHLEN, L./ MONTIEL, J. P./ORTIZ DE URBINA, I. (Eds.) (2013), *Compliance y teoría del derecho penal*, Madrid-Barcelona-Buenos Aires-Sao Paulo.

MATA LLÍN EVANGELIO, A./ FERNÁNDEZ HERNÁNDEZ, A. (DIRS.) (2023), *Criminal compliance programs y mapas de riesgo*, Valencia.

MONTANER FERNÁNDEZ, R. (2008), *Gestión empresarial y atribución de responsabilidad penal*, Barcelona.

MONTANER FERNÁNDEZ, R. (2015), "El Criminal Compliance desde la perspectiva de la delegación de funciones", *Estudios penales y criminológicos*, núm. 35.

MONTANER FERNÁNDEZ, R. (2023), "Compliance, en SILVA SÁNCHEZ, J.M. (Dir)/ ROBLES PLANAS, R. (Coord), *Lecciones de Derecho Penal Económico y de la Empresa*, 2ª ed.

Pastor Muñoz, N. (2004), *La determinación del engaño típico en el delito de estafa*, Madrid-Barcelona.

RAGUÉS I VALLÈS, R. (2013), *Whistleblowing. Una aproximación desde el Derecho penal*, Madrid.

RAGUÉS I VALLÈS, R. (2023), "La Ley 2/2023 de protección de informantes: una primera valoración crítica", *La Ley Compliance Penal*, n. 13.

ROBLES PLANAS, R. (2007), *Garantes y cómplices*, Barcelona.

SILVA SÁNCHEZ, J.M. (DIR.) / MONTANER FERNÁNDEZ, R. (Coord.) (2013), *Criminalidad de empresa y Compliance. Prevención y reacciones corporativas*, Barcelona.

SILVA SÁNCHEZ, J.M. (2013), *Fundamentos del Derecho penal de la Empresa*, Madrid-Buenos Aires-Montevideo.

SILVA SÁNCHEZ, J.M. (Dir.)/ROBLES PLANAS, R. (Coord.) (2023), *Lecciones de Derecho Penal Económico y de la Empresa. Parte General y Parte Especial*, 2ª ed., Barcelona.

TURIENZO FERNÁNDEZ, A., (2021), *La responsabilidad penal del compliance officer*, Madrid-Barcelona.

Annex. RESULTATS D'APRENTATGE**MATÈRIA 5: DRET PENAL**

La *Matèria 5* del pla d'estudis del Mu d'Advocacia i Procura està formada per les següents assignatures:

- Litigació Penal (4 ECTS, Obligatòria)
- Compliance Penal: Fonaments (4 ECTS, Optativa)
- Litigació Penal Avançada (4 ECTS, Optativa)
- Prova (4 ECTS, Optativa)

Per al conjunt de la matèria es contemplen els següents resultats d'aprenentatge:

RA1. Mat. 5.1. Localitzarà en la resolució del cas que es proposi les característiques principals del compliance en ocasió d'una concreta activitat empresarial.

RA2. Mat. 5.2. Determinarà de manera oral i escrita mitjançant la simulació de judicis penals els fets rellevants del cas a fi d'extreure les conseqüències jurídiques.

RA17. Mat. 5.3. Localitzarà en la resolució del cas que es proposi les característiques principals del compliance en ocasió d'una concreta activitat empresarial.

RA23. Mat 5.4. Redactarà els escrits processals penals objecte d'avaluació i intervindrà en la simulació d'un judici defensant-los oralment.

RA24. Mat. 5.5. Elaborarà en la simulació de judicis penals l'estratègia processal i material aplicable.

RA26. Mat. 5.6. Aplicarà en la simulació de litigis penals com dur a terme la seva relació amb els altres professionals.

RA19. Mat. 5.7. Identificarà en els casos proposats els recursos i execució en els processos penals.

RA6. Mat. 5.8. Determinarà de manera oral i escrita mitjançant la simulació de judicis penals els actes processals requerits i pertinents.

RA7. Mat. 5.9. Identificarà en la simulació de judicis els actes de comunicació de les parts en el procés penal.

RA8. Diferenciar, de manera clara i precisa, els interessos privats que representen els professionals del Dret amb els de caràcter públic l'execució dels quals la llei i els tribunals li encomanen, en l'àmbit de la col·laboració amb els tribunals en l'execució de les resolucions judicials.

RA22. Implementar tècniques de treball en equip dirigides a aconseguir una major eficiència mitjançant l'accés a fonts d'informació, el coneixement d'idiomes, la gestió del coneixement i el maneig de tècniques i eines aplicades.

RA25. Desenvolupar treballs professionals en equips especialitzats i interdisciplinaris.

Aquests resultats d'aprenentatge provenen de la relació amb les competències del reglament d'accés a l'Advocacia i la Procura

https://www2.barcelonaschoolofmanagement.upf.edu/docs/memoria/ANNEX_Relacio_competencies_Reglament_resultats_aprenentatge_presentats.pdf